

УДК 811.161.2'42:39(043.5)

DOI: [https://doi.org/10.18524/2307-8332.2023.1\(27\).297875](https://doi.org/10.18524/2307-8332.2023.1(27).297875)

Катерина ДЮКАР

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
кандидат філологічних наук
доцент кафедри української мови
м. Харків
kateryna.dukar@karazin.ua
<https://orcid.org/0000-0001-5364-1985>

Олеся ПОНОМАРЕНКО

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
студентка бакалаврського рівня філологічного факультету
м. Харків
ponomarenko.olesia.oleksiiivna@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0008-5399-8237>

Оксана ПОНОМАРЕНКО

Леб'язький ліцей,
вчитель вищої категорії
вчитель української мови та літератури і французької мови
с. Леб'яже
ponomarenkooksana17@ukr.net
<https://orcid.org/0009-0009-2669-8551>

ЛІНГВОКУЛЬТУРЕМИ ЯК СМИСЛОТВІРНІ ДОМІНАНТИ РОМАНУ «ТРОЯН-ЗІЛЛЯ» ДАРИ КОРНІЙ

У роботі досліджено лінгвокультури як смислові домінанти роману-фентезі «Троян-зілля» Дари Корній. Здійснено спробу класифікувати одиниці за семантико-тематичним принципом на вісім груп: слов'янська міфологія, страви і напої, ритуально-магічні номени, елементи одягу та взуття, назви осіб, речі господарського вжитку, флора і фауна, календарно-обрядові свята і традиції. Проаналізовано лексико-функційні особливості лінгвокультурем у тексті твору. З'ясовано, що провідною функцією лінгвокультурних одиниць є творення сюжетної канви «Троян-зілля», а також моделювання в тексті атмосфери закарпатської природи та побуту, створення ефекту містицизму, актуалізації інших лінгвокультурем шляхом трансформації, здебільшого зі збереженням основного смислу та введення в широкий національно-культурний контекст. Зафіксовано авторські трансформації, ґрунтовані переважно на метафоричному перенесенні, та встановлено їхні причини. Здійснено аналіз узаємозв'язку роману із фольклорними джерелами та народними уявленнями про явища дійсності через інтерпретування смислу лінгвокультурем-декодерів. Виявлено взаємозалежності між лінгвокультурами різних груп. Описано способи декодування лінгвокультурних одиниць через заголовок роману. Установлено, що активне використання авторкою лінгвокультурем пере-

творює роман на текст-лінгвокультуремі. Підраховано кількісний вияв одиниць у творі, на підставі чого ранжовано одиниці за смисловою вагомістю та частотністю вживання. Зафіксовано домінування фемінного начала у творі як на сюжетно-композиційному, так і лінгвокультурному рівні. Здійснено спробу часткового структурування лінгвокультуремі на лінгвокультуремі-реалії (лексеми, котрі позначають безеквівалентні явища українського культурного простору), сингніфікативні лінгвокультуремі (одиниці, що наявні в інших культурах, але різняться за значенням) та лінгвокультуремі – народні номени (лексеми, використовувані українцями в розмовному мовленні). Указано на важливість локусів у «Троян-зіллі», зокрема закарпатської місцевості, на якій меншою мірою позначаються урбаністичні та глобалізаційні тенденції.

Ключові слова: авторські інтенції, ідіостиль, картина світу, лінгвокультурема, мовний знак, смисл.

Мова є дзеркалом того етносу, котрий її продукує. Саме лінгвальний вимір містить цінні артефакти суспільно-історичного та духовного розвитку. Унікальним репрезентантом на рівні культури вважаємо лінгвокультуремі – «сукупність форми мовного знака, його змісту та культурного смислу, що супроводжує цей знак» [3, с. 36]. До вивчення окремих аспектів указанного явища в різні часи зверталися Ю. Артемова, І. Богданова, А. Загнітко, Л. Мацько, Ю. Сидоренко, А. Вежбицька, В. фон Гумбольдт, Р. Дойон, Й. Шершунович, Г. Шифман та ін. Водночас ми свідомі того, що цивілізація і культура, перебуваючи в постійній динаміці, продовжують актуалізовувати нові смислові шари через лінгвокультуремі. Особливо виразно спостерігаємо ці вияви в художніх текстах, зокрема ґрунтованих на міфологізованій моделі світу. Із огляду на це увагу привертає творчість Дари Корній, у романі «Троян-зілля» котрої лінгвокультуремі фіксуємо в заголовку, що актуалізує потребу дослідити інші одиниці у творі. Різні площини ідіостилі Дари Корній досліджували А. Гурдуз, О. Жарюк, Н. Курілова, О. Мізінкіна, А. Примоченко, О. Сазонова, О. Тищенко та ін., проте лінгвокультурний простір творів авторки досі залишається мало вивченим, що й зумовлює **актуальність** нашої роботи.

Мета роботи – простежити вияв смислотвірних домінант через лінгвокультуремі в романі «Троян-зілля» Дари Корній. Поставлена мета передбачає **розв’язання** таких завдань: 1) з’ясувати можливість декодування лінгвокультуремі у тексті твору через назву; 2) класифікувати лінгвокультуремі за семантико-тематичним принципом; 3) зафіксувати лексико-функційну специфіку лінгвокультуремі; 4) виявити особливості смислотворення та інтерпретативні варіації, реалізовані через лінгвокультуремі. **Об’єкт дослідження** – лінгвокультуремі як смислотвірні домінанти тексту. **Предметом** є семантико-функційна та інтерпретативна специфіка лінгвокультуремі. **Джерельна база** – роман-фентезі «Троян-зілля» Дари Корній.

Перші спроби розробити окремі лінгвокультурні аспекти фіксуємо в працях Вільгельма фон Гумбольдта, котрий наголошував на нерозривності понять

«мова» і народ». Водночас як автономна галузь лінгвокультурологія починає повноцінний розвиток із 90-х рр. ХХ століття. Попри високий ступінь наукового інтересу до цієї сфери, наразі дискусійною є навіть базова дефініція, адже мовознавці не можуть дійти одностайності в необхідності вживати компонент «лінгвістичний». Так, Ю. Артемова тлумачить лінгвокультурему як «концентроване джерело інформації про цінності, норми поведінки, становлення і розвиток, особливості світобачення певного народу» [1, с. 14], тобто як носій суто культурної інформації. За такого підходу йдеться, на наш погляд, про постулювання лінгвокультури як одиниці предметного, а не поняттєвого рівня. На наш погляд, лінгвокультура є носієм поняттєвих смислів, а отже становить «комплексну міжрівневу одиницю, що представляє собою діалектичну єдність лінгвістичного та екстралінгвістичного» [6, с. 130], оскільки культурний компонент відображається через мовний. Із наших позицій ці одиниці є найбільш показовими в репрезентації етнічної культури, адже відображають унікальні, особливі елементи надбань певного етносу.

У процесі аналізу фактичного матеріалу ми зафіксували функціонування семантично різномірних лінгвокультурем, які вважаємо доречним класифікувати за семантико-тематичним принципом – основними сферами життя українського етносу. Пропонований принцип групування, на наш погляд, дає змогу послідовно простежити лексико-семантичні та функційні властивості мовних одиниць як репрезентантів лінгвокультурних кодів. Ключовою в аспекті опри-явлення смислотвірних доміант роману «Троян-зілля» Дари Корній є **група флора і фауна** (*ведмедиця, вовк, дуб, квіти, кіт, куниця, ласка, лебідь, ліс, метелик, птах-щастя, смерека* тощо). Найбільш активно вживаною лінгвокультуремою цього класу є одиниця *троян-зілля*, винесена авторкою в заголовок. Указана лінгвокультура безпосередньо у творі функціонує в нетрансформованому (троян-зілля: «*правою рукою Вероніка міцно обіймала Оксану, а ліву швиденько запустила собі в кишеню, набрала пригорщу **троян-зілля** й висипала його на голову Полудниці*» [1, с. 96]), трансформованому (трояке зілля: «*Та з нас ся вродить **трояке зілля***» [1, с. 101]) та описовому вигляді (називання компонентів: «*А тим часом під калиною, на горбочку, щороку рясно розквітає особливе зілля. **Біждеревочок, м'ята і барвінок***» [1, с. 107]), що, на наш погляд, уможливує різнобічне висвітлення смислотвірного образу рослини. Дара Корній послідовно вводить його до тексту, указуючи на сюжетотвірну функцію цього коду: квіти троян-зілля використовують для лікування різних фізичних хвороб, а у творі рослина допомагає головній героїні Вероніці побороти недуг ментально-психічного рівня. Така трансформація властивостей рослини спричинена авторською акцентуацією на чільному місці у світоглядній картині українців духовного складника. Назва рослини є символічною, бо йдеться не про окрему рослину, а трикомпонентну ритуально-магічну культуру: «*Один, той що посередині, рясно вкритий звіробєм, той, що справа, – м'ятою, лівий – барвінком*» [1, с. 88]. Припускаємо, що лінгвокультура в за-

головку відсилає до інших тематичних груп, виступаючи декодером – ключем до інших смислових шарів. До того ж *троян-зілля* виконує й іншу функцію: не захисту від злих духів та сил, а з'єднання двох світів (реального та фантастичного) за допомогою рослини.

Особливе значення у творі мають одиниці, які пов'язані з елементами язичницьких вірувань і які відносимо до семантико-тематичної **групи слов'янської міфології** (*босорканя/босорка, відьма/відьмак, демон, нічниці, нявка, Полудниця, почвара, упир, чорт* тощо), адже текст просякнутий містицизмом за допомогою введення до сюжету з-поміж іншого й міфологічних персонажів. Найбільше уваги Дара Корній приділяє образу *Полудниці*, яка у творі постає через зв'язок із Ксенею-босоркою – карпатською відьмою. Уперше лінгвокультурему *Полудниця* авторка вживає в 6 розділі I частини, оприявнюючи на інтерпретативному рівні два шари: змістовий (фактуальний) і смисловий (концептуальний). Спостерігаємо синтез різних часово-просторових площин, зокрема переплетення артефактів світу реального зі складниками світу міфічного. Так, Дара Корній ототожнює до певної межі гуцулку Ксеню і потвору-Полудницю, поєднуючи в одному образі міфологічні та реальні елементи. Приміром, для входження в інший світ потворі обов'язково потрібен посередник: *«Заберу тих, кого мені дозволено буде забрати. Мені для цього потрібен провідник у ваш світ»* [1, с. 25]. Без допомоги людини Полудниця не здатна подолати межу ірреальності. У фольклорі ця істота самостійно постає перед працівниками на полі в полудень, караючи тих із них, хто працює в цей час. Прикметно, що авторка змінює ареал існування створіння з поля на місто: *«I четвергова, випадкова чи не випадкова, аварія та смерть малих дітей на дорозі в полудневий час»* [1, с. 36], хоча асоціація з полем і робітниками таки зберігається: *«Оксана Полудниця, наче правдивий жнець, збирає страшний урожай»* [1, с. 36]. Зміни традиційного образу міфологічної Полудниці сприяють актуалізації давніх вірувань і традицій у свідомості читача. Ідеться про авторські трансформації, котрі експлікуються на сюжет роману й створюють в уяві реципієнта оновлений образ міфологічної істоти. За допомогою цієї героїні світ постає у вигляді пограниччя дійсності та міфу, між котрими складно прокреслити чітку межу. До речі, на формування національної картини світу українців магія, фольклор та міфологія мали настільки сильний вплив, що читач сприймає текстову інформацію як цілком реальну.

Не менш цікавими з позицій творення багатозаровості смислу в романі є **група** лінгвокультурем – **ритуально-магічних номенів** (*ворожка, запікання сліду, маг, мольфарка, приворот, провидиця, прокльон, цілитель, шептуха* тощо). Зауважимо, що для українського етносу загалом, а для карпатців насамперед і зокрема, характерна взаємодія із потойбіччям та магічними ритуалами. У творі часто фіксуємо лексеми – назви дій, процесів і станів, пов'язаних із чаклунством. Скажімо, Леся розповідає Вероніці про ритуал запікання сліду, який карпатці проводили з метою нашкодити своєму ворогові. Зважаючи на те

що еквівалентів номена *запінання сліду* не фіксуємо в інших культурах, слідом за Л. Мацько позиціонуємо обряд як лінгвокультуреми-реалію, тобто унікальну одиницю. Сингніфікативна лінгвокультурема *прокльон* в українській культурі має сакральний характер та різний ступенінь градації відносно впливу на адресата. Скажімо, у творі наявний приклад прокльону карпатської відьми-босорки («*то був страшний босорканський прокльон, який відмолити й відмовити неможливо*» [1, с. 82]), яка прокляла Ростислава, чоловіка-зрадника Вероніки, і він потонув у болоті. Група ритуально-магічних номенів репрезентована структурно різнорідними лексемами, що найбільш виразно окреслюють культуру українського етносу в магічному вимірі.

Осібнo варто сказати про **групу елементів традиційного одягу та взуття** (*вишита сорочка, запаска, калосі, кептар, куфайка, мешти, постолі, чепець, чоботи* тощо). Значну кількість цих одиниць зараховуємо до лінгвокультуреми-реалій, адже ідеться про унікальне вбрання нашої нації, яке оформилося ще віддавна і на сьогодні не має абсолютних еквівалентів в інших культурах. У «Троян-зіллі» авторка акцентує саме на вбранні карпатців, адже карпатська локація є найбільш важливим складником сюжетотворення в романі як осередок ритуально-магічних дій та місце, де зв'язок людини і природи особливо тісний. Складно не помітити, що в тексті переважають одиниці, що номінують деталі жіночого вбрання. Це спричинено домінуванням у творі фемінного начала. Таку особливість зумовлює показ жінки-борчині, котра не поступається ні в чому чоловікові. Авторка послідовно вводить фемінізовані образи, дотримуючись канонів зображення сильної, вольової української жінки.

Семантико-тематична **група страв і напоїв** (*бануш, борщ, бринза, вареники, оковита, сало, самогонка, шкварки, юшка* тощо) відзначається корелятивним узаємозв'язком із лінгвокультуреми-декодером *троян-зілля*. Так, у вставній розповіді-ретроспективі про трьох померлих сестер (Віру, Любов і Пісню), на могилах котрих виросло троян-зілля, Дара Корній зображує мачуху, яка готує страву для свого чоловіка із рослин/тварин, пов'язаних із місцем смерті пасербичь: «*Ось і зараз наварила борщу, напекла хліба, насмажила риби. Правда, в тому, що риба із Заклятої ріки, не зізналася*» [1, с. 105]. Таким чином мисткиня через магічні властивості страв вводить реципієнта вже не до реального світу побуту, а фентезійного. Фіксуємо елементи анімізму – віри в наявність душі у неживих предметів, адже за допомогою страв, приготованих із рослин/тварин зібраних на місцях загибелі молодих дівчат, мачуха зближується зі своїм чоловіком і нарешті завагітніє.

Скажемо кілька слів і про одиниці – назви напоїв, що різняться денотативно, сигніфікативно та конотативно. Так, *самогонка*, або *оковита*, є майже безеквівалентною одиницею, адже в Україні цей напій виготовляють особливим способом, на відміну від інших країн. До речі, використання цих одиниць у тексті є непослідовним, а саме явище постає як неунікальне, буденне, до певної міри традиційне для представників чоловічої статі: «*Вив, бо чоловіки не*

плачуть, чоловіки запивають горе **горілкою** і виють» [1, с. 74]. Прикметно, що героїні Дари Корній теж подеколи вживають спиртні напої, однак не питома українські: «**Вино після коньяку** зробило свою відпружливу справу. Та на Вероніку чомусь це не дуже діяло» [1, с. 41]. Уважаємо, це свідчить про свідоме диференціювання чоловічого і жіночого начал у романі.

Група календарно-обрядових свят і традицій (весілля, вінчання, дев'ятини, день народження, купальська ніч, Новий рік, петриківка, свято Юрія, сороковини, Різдво тощо) є не менш важливим елементом смислотворення в тексті. Святкування Івана Купала в українській культурі оповите значною кількістю легенд та повір'їв, тому звернення Дари Корній до лінгвокультури *купальська ніч* закономірне і прогнозоване. Таким чином авторка зближує свої тексти із фольклором, щоб підкреслити самотність і рівноцінність національних традицій українців.

Лінгвокультури – **назви речей господарського вжитку** (*барильце, грубка, довбня, корито, коромисло, коса, лантух, підвода, серп, філіжанка* тощо) є менш поширеними порівняно з попередньо проаналізованими семантико-тематичними групами. Припускаємо, низька частота вживання цих лінгвокультурем зумовлена відсутністю магичних властивостей у таких предметів, проте вони виконують іншу функцію (не менш важливу) – творення культурно-побутового гла. До речі, ці одиниці нерідко виступають символами. Як зазначали вище, у «Троян-зіллі» майже кожна подія тісно переплітається якщо не з обрядом, то із міфом. Лінгвокультури цієї групи є доповненням до екстер'єру твору, допоміжним елементом, котрий допомагає читачеві заглибитися в атмосферу Закарпаття. Так, номен *грубка* (домашня піч на вугіллі чи дровах), який фіксуємо в такому контексті: «*Гачі загорілися, впали під грубку, на сміття*» [1, с. 40], надає авторці змогу деталізувати закарпатський побут, занурюючи читача в локус, на тлі якого розгортаються ключові події.

З-поміж одиниць семантико-тематичної **групи назв осіб** (*байстря, батько, вірянка, гуцулка/гуцул, козарлюга, коханий, молоднята, нащадок, покійник, сестри-брати* тощо) часто уживаними є ті, що диференціюють персонажів за локальною приналежністю: «*Скажіть, а кістки лилика, які об'їли мурахи в мурашнику, і справді такі помічні в любовній магії, як про них переповідають гуцули?*» [1, с. 88]. У тексті фіксуємо 65 уживань лексем із коренем *-гуц-*, наявних як в іменниках (*гуцул, гуцули, гуцулка, гуцулочка* тощо), так і в прикметниках (*гуцульська традиція, гуцульський дуб, гуцульські легенди* тощо). Також наведена пісня про гуцулку Ксеню – тезку однієї з героїнь «Троян-зілля». Лінгвокультури цієї групи допомагають розпізнавати територіальну закріпленість героя, відтворюючи надзвичайно тонкий зв'язок людини з природою і відсилаючи реципієнта до народних традицій і вірувань.

Таким чином, лінгвокультури займають чільне місце у творі «Троян-зілля», перетворюючи його самого на текст-лінгвокультуру. Відзначаємо тематичне різноманіття одиниць, які класифікуємо за семантико-тематичним

критерієм на вісім груп. Назва роману часто є декодером для інших груп лінгвокультурам, виконуючи сюжетотвірні функції. Найбільш уживаними є одиниці груп слов'янської міфології, ритуально-магічних номерів та флори і фауни, на котрих вибудована сюжетна канва твору. Лінгвокультурами є рушіями подій у романі, бо встановлюють причиново-наслідкові зв'язки та створюють містичний ефект. Лінгвокультурні одиниці виконують різні функції, зокрема актуалізують попередній досвід реципієнта, пов'язаний із різними сферами життя та індивідуальними особливостями. Деякі з лінгвокультурам уведені з метою створення закарпатської атмосфери та роз'яснення культурного контексту. Фіксуємо в тексті лінгвокультурами-реалії, сингніфікативні лінгвокультурами і лінгвокультурами – народні номени. Відзначаємо домінування жіночого начала в тексті, оприявленого лінгвокультурами різних груп. Лінгвокультурні одиниці диференціюють локальну закріпленість персонажа. Завдяки активному використанню лінгвокультурам, пов'язаних із різними аспектами життя, у «Троян-зіллі» наявний тісний зв'язок інтра- й екстралінгвального, вербального й культурного просторів. Підкреслимо, що наша спроба дослідити лінгвокультурами як смислотвірні доміанти роману «Троян-зілля» Дари Корній репрезентує лише окремих аспект розроблення обраного напрямку, який наразі видається перспективним і вивченим недостатньою мірою ґрунтовно, а отже потребує подальшого опрацювання.

Література

1. Артемова, Ю. І. (2018). Поняття про лінгвокультураму в контексті міжкультурної комунікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. № 1 (69). С. 11–14.
2. Беценко, Т. П. (2017). Аналіз художнього тексту: лінгвокультурологічний підхід. *Записки з українського мовознавства*. № 24 (1). С. 247–253.
3. Загнітко, А.; Богданова, І. (2017). Лінгвокультурологія: навч. посібник. Вінниця.
4. Мацько, Л. І. (2011). Лінгвокультурологічний аналіз художнього тексту. *Культура слова*. № 75. С. 56–66.
5. Медвідь, Н. С. (2009). Лінгвокультурами в українській соціально-психологічній прозі першої половини ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ.
6. Сидоренко, Ю. І. (2017). Теоретичний підхід до визначення поняття лінгвокультурама. *Молодий вчений*. № 4 (44). С. 128 – 131.
7. Шарманова, Н. М. (2015). Етнолінгвістика: навчальний посібник для студентів факультету української філології. Кривий Ріг: НПП АСТЕРІКС.
8. Doyon, R. (2019). Culturalisme et Réappropriation Conceptuelle, l'Inévitable Paradoxe de l'ISTA. *Revista Brasileira de Estudos da Presença*. Vol. 9, No. 3. URL: <https://doi.org/10.1590/2237-266090309>
9. Hall, S. Introduction: Who Needs 'Identity'?. *Questions of Cultural Identity*. 1 Oliver's Yard, 55 City Road, London EC1Y1SP United Kingdom. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.4135/9781446221907.n1>
10. Wierzbicka, A. (1998). German 'Cultural Scripts': Public Signs as a Key to Social Attitudes and Cultural Values. *Discourse & Society*. Vol. 9, No. 2. P. 241–282. URL: <https://doi.org/10.1177/0957926598009002006>

Використані джерела

1. Корній Д. Троян-зілля. Харків: Віват, 2021. 304 с.

References

1. Artemova, Yu. I. (2018). Ponyattya pro linhvokul'turemu v konteksti mizhkul'turnoyi komunikatsiyi [The concept of linguoculturalism in the context of intercultural communication]. *Scientific notes of the National University «Ostroh Academy»: series «Philology»*. No. 1(69). P. 11–14. [in Ukrainian]
2. Betsenko, T. P. (2017). Analiz khudozhn'oho tekstu: linhvokul'turolohichnyy pidkhid [Analysis of artistic text: a linguistic and cultural approach]. *Notes on Ukrainian Linguistics*. No. 24(1). P. 247–253. [in Ukrainian]
3. Zahnitko, A.; Bohdanova, I. (2017). Linhvokul'turolohiya: navch. posibnyk [Linguocultural studies: study guide]. Vinnytsia. [in Ukrainian]
4. Matsko, L. I. (2011). Linhvokul'turolohichnyy analiz khudozhn'oho tekstu [Linguistic and cultural analysis of artistic text]. *Word culture*. No. 75. P. 56–66. [in Ukrainian]
5. Medvid, N. S. (2009). Linhvokul'turemy v ukrayins'kiy sotsial'no-psykholohichniy prozi pershoyi polovyny XX st. [Linguokulturemes in Ukrainian socio-psychological prose of the first half of the 20th century]: autoref. thesis ... candidate philol. Sciences: 10.02.01. Kyiv. [in Ukrainian]
6. Sydorenko, Yu. I. (2017). Teoretychnyy pidkhid do vyznachennya ponyattya linhvokul'turema. [Theoretical approach to defining the concept of linguocultureme]. *A Young Scientist*. No. 4(44). P. 128–131. [in Ukrainian]
7. Sharmanova, N. M. (2015). Etnolinhvistyka: navchal'nyy posibnyk dlya studentiv fakul'tetu ukrayins'koyi filolohiyi. [Ethnolinguistics: a study guide for students of the Faculty of Ukrainian Philology]. Kryvyi Rih: NPP ASTERIX. [in Ukrainian]
8. Doyon, R. (2019). Culturalisme et Réappropriation Conceptuelle, l'Inévitable Paradoxe de l'ISTA. *Revista Brasileira de Estudos da Presença*. Vol. 9, No. 3. URL: <https://doi.org/10.1590/2237-266090309>
9. Hall, S. Introduction: Who Needs 'Identity'?. *Questions of Cultural Identity*. 1 Oliver's Yard, 55 City Road, London EC1Y1SP United Kingdom. P. 1–17. URL: <https://doi.org/10.4135/9781446221907.n1>
10. Wierzbicka, A. (1998). German 'Cultural Scripts': Public Signs as a Key to Social Attitudes and Cultural Values. *Discourse & Society*. Vol. 9, No. 2. P. 241–282. URL: <https://doi.org/10.1177/0957926598009002006>

Sources used

1. Korniy D. Trojan-potion. Kharkiv: Vivat, 2021. 304 p.

Kateryna DIUKAR, Olesia PONOMARENKO, Oksana PONOMARENKO

LINGUISTICS AS MEANING-CREATING DOMINANTS OF THE NOVEL «TROJAN POTION» BY DARA KORNIY

This research work investigates linguoculturemes as semantic dominants of the fantasy novel «Trojan Potion» by well-known Ukrainian writer Dara Korniy. We have made an attempt to classify units according to the semantic and thematic principle into eight groups: Slavic mythology, dishes and drinks, ritual and magical nomens, elements of clothing and footwear, names of persons, household items, flora and fauna, calendar and ceremonial holidays and traditions. The lexical and functional features of linguocultureme in the novel have been analyzed. We have come to the conclusion that the leading function of linguo-cultural units is the creation of the plot canvas of the «Trojan Potion», as well as modeling the atmosphere of amazing zakarpathian nature and everyday life of the characters in the novel, creating the effect of mysticism, actualizing other linguo-cultures through transformation, mostly with the preservation of the main meaning and introduction to a broadnational and cultural context. The author's transformations, based mainly on metaphorical transference, have been studied, and their reasons have been established. An analys of the relation of the novel with folklore sources and folk ideas about the phenomena of reality through the interpretation of the meaning

of linguocultural decoders has been carried out. The interdependencies between linguoculturemes of different groups have been revealed. It has been established that heterogeneous and frequency linguocultural fullness of the work turns the novel into a text-linguoculturalism. The quantitative manifestation of units in the work has been calculated, on the basis of which units are distributed according to the importance in the work and the frequency of use. The dominance of the feminine principle in the work has been recorded both on the plot-compositional and linguo-cultural levels through the use of units – elements of clothing and footwear, food and drinks. An attempt has been made to partially structure linguoculturemes into linguocultural realities (lexemes that denote non-equivalent phenomena of the Ukrainian cultural space), syngnificative linguoculturemes (units that are present in other cultures, but differ in meaning) and linguoculturemes (folk nomens (lexemes used by Ukrainians in oral speech). The importance of loci in the «Trojan Potion», in particular the Zakarpathian Area, which is less affected by urban and globalization trends, has been also indicated in our research work. We have clarified that the main characters find answers to all their questions and solve everydaylife problems. The connections of characters with historical discourse have been noticed through retrospectives and the heroes of the work and heroes from retrospective inserts have been compared.

Key words: *linguoculturemes, language sign, sense, worldview, author's intentions, idiostyle.*